

Cynghanedd y Coed: Gan fod y coed yn clywed

1. Och

Ysbrydolwyd y gwaith hwn gan hen eiriau Cymraeg sy'n cyfleu seiniau byd natur. Ac os collon ni, fel pobl, yn ein hesgeulustod ambell air dros y blynyddoedd, mae clustiau'r coed yn clywed y cyfan.

This work has been inspired by old Welsh words that convey the sounds of nature. And if we, as people, have carelessly managed to lose some words along the way, the ears of the trees still hear them all.

Mererid Hopwood, Ionawr // January 2021

'Och' // 'oh'

Mae'r darn hwn am dawelwch, ond does byth dawelwch mewn gwirionedd. Tybed, os ydym yn eistedd mewn ystafell dawel, yn yr ardd, neu mewn coedwig, beth sydd i'w glywed ond i ni wrando'n astud?

This piece is about silence, but there's never complete silence. I wonder, if we sit in a quiet room, in the garden, or in the woods, what can we hear if we really listen?

<p>Siarad // Ideas to talk about...</p> <p>Beth yw ochenaid? // <i>What is a sigh?</i></p> <p>Pam rydym yn ochneidio? // <i>Why do we sigh?</i></p> <p>Beth allai wneud sŵn ochenaid yn y coed? // <i>What might make a sigh sound in the trees?</i></p> <p>Beth am chwarae o gwmpas gyda'r gair 'och' wrth wrando ar y darn. Pa mor dawel fedrwn ni ddweud 'och' wrth i'r delyn chwarae? // <i>How about playing around with the word 'och' as you listen to the piece. How quietly do you think we can pronounce it while the harp is playing?</i></p>	<p>Symud // Ideas to move about...</p> <p>Symudwch i'r gerddoriaeth, meddylwch am eich symudiadau. Ydyn nhw'n araf, yn gyflym, yn fach neu'n fawr? // <i>Move to the music, think about your movements. Are they slow, fast, small or big?</i></p> <p>Sut yr ydych chi'n symud wrth i chi ochneidio? // <i>How might you move when you sigh?</i></p> <p>Pa hwyl y mae ochenaid yn ei chynrychioli? Sut y gall eich symudiadau ddangos eich hwyliau? // <i>What mood is a sigh? How can your movements show your mood?</i></p>
<p>Luniadu // Ideas to draw about...</p> <p>Tynnwch lun o'r coed sy'n gwrando. // <i>Draw the listening trees.</i></p> <p>Oes ganddyn nhw wynebau? // <i>Do they have faces?</i></p> <p>Beth fyddai clustiau'r coed? // <i>What would be the trees ears?</i></p>	<p>Gwneud // Ideas to make and do...</p> <p>Allwch chi wneud wyneb allan o ddeunyddiau naturiol yn yr awyr agored? // <i>Can you make a face out of natural materials from outside?</i></p> <p>Allwch chi wneud i'r wyneb edrych fel ei fod yn ochneidio? // <i>Can you make the face look like it is sighing?</i></p> <p>Os oes mynediad gennych i'r wê, beth am ddarganfod synau coedwig dawel, a'i ychwanegu at y darn. // <i>If you have access to the internet, try to find sounds of a quiet forest, to add to the piece.</i></p>

Cynghanedd y Coed: Gan fod y coed yn clywed

1. Och

Geirfa | Glossary

Adar: birds
 Blagur: buds
 Blodau: flowers
 Canu: to sing
 Clebar: chatter
 chwit-chwit-chwidogaeth¹: wee-wee-whistling-whirling
 dadmer: to thaw, to melt
 dadwrdd: clamour
 dail: leaves
 deffro: to awaken
 di-dwrf: noiseless
 difwstwr: musterless
 drudwen: starling
 dwndwr: bluster, prattle
 Giff Gaff²: Giff Gaff
 gochanu (gochenau): to sing; to praise
 grugiar: grouse
 gwenoliaid: swallows
 haul: sun
 hw ddy hw hoyw (ddyhead)³: tu-whit tu-who
 lleisiau: voices
 llifo: to flow
 murmur: murmur
 mwyalchen: blackbird
 nant: stream
 och: oh
 ochenaid: Sigh (lit.[an] oh-ing)
 parable: babble
 plant: children
 rhuglgoen: rattlebladder
 siarad: to talk
 siffrwd (siffrydion): rustling
 sishal (sisial): to whisper to murmur
 sŵn: sound
 titw: tit (bird)
 trydar: a twittering
 tw-it tw-hw: tu-whit tu-who
 willawel⁴: the breeze in the leaves of trees at dusk

¹ O'r hwiangerdd hynafol Pais Dinogad | from ancient Welsh nursery rhyme Pais Dinogad

² a ddefnyddid i alw cŵn/enwau cŵn (*Pais Dinogad*) | used to call dogs/names of dogs (ancient Welsh nursery rhyme *Pais Dinogad*)

³ O gywydd Dafydd ap Gwilym i'r Dylluan

⁴ gair o dafodiaith Dyfed ond a gollwyd | a lost word from Dyfed Welsh dialect

